

LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

NGÔ THỊ THU NGÀ. *Giá trị đạo đức truyền thống với việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay*

Chuyên ngành: Chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử

Mã số: 62.22.80.05

Thực tiễn cho thấy, ở bất cứ giai đoạn lịch sử nào, thế hệ trẻ cũng luôn nắm giữ vai trò đặc biệt quan trọng đối với sự tồn vong và phát triển của đất nước. Vì vậy, việc chăm lo giáo dục, rèn luyện thế hệ trẻ trở thành những người có đầy đủ đức và tài chính là để họ có thể gánh vác giang sơn trong tương lai. Do đó, hiện nay, xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ vẫn được coi là một trong những nhiệm vụ cách mạng quan trọng và cấp bách hàng đầu của chúng ta.

Trong sự nghiệp đổi mới hiện nay, kinh tế thị trường đang có những tác động mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, nhất là đến đạo đức trên cả hai phương diện tích cực và tiêu cực. Những tác động đó đang đặt ra yêu cầu bức thiết phải nhận thức đúng đắn sự cần thiết và tìm ra những giải pháp thích hợp để phát huy tốt các giá trị đạo đức truyền thống dân tộc trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam trong giai đoạn hiện nay.

Nhằm làm rõ vai trò của các giá trị đạo đức truyền thống và thực trạng phát huy chúng trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ, từ đó đề xuất phương hướng và một số giải pháp chủ yếu để phát huy tốt các giá trị đạo đức

truyền thống trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay, nghiên cứu sinh Ngô Thị Thu Hà đã lựa chọn vấn đề “Giá trị đạo đức truyền thống với việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay” làm đề tài nghiên cứu cho luận án của mình.

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, luận án chia thành 4 chương (210 trang).

Chương I tổng quan các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài (tr.5-17) trên các phương diện: đạo đức, đạo đức mới; kế thừa và phát huy các giá trị truyền thống; xây dựng đạo đức, lối sống mới hiện nay; và giáo dục đạo đức, lối sống cho thế hệ trẻ.

Vấn đề đạo đức, đạo đức mới đã được K. Marx và F. Engels đề cập, làm rõ trong các nghiên cứu của các ông, đặt nền tảng cho một nền đạo đức mới - đạo đức cộng sản. Sau này, quán triệt quan điểm mácxít về đạo đức, các nhà khoa học tiếp tục nghiên cứu, phân tích và làm rõ nguồn gốc, bản chất, vai trò và chức năng của đạo đức, các phạm trù của đạo đức học mácxít.

Về giá trị truyền thống nói chung, giá trị đạo đức truyền thống nói riêng và các vấn đề kế thừa, phát huy giá trị đạo đức truyền thống đã có nhiều công trình khoa học của nhiều tác giả đi sâu nghiên cứu. Nhìn chung, các nhà khoa học đều khẳng định tính bền vững, trường tồn của các giá trị truyền thống, trong đó có giá trị đạo đức, cũng như vai trò, sự cần thiết phải giữ gìn, kế thừa và

phát huy chúng trong quá trình xây dựng xã hội mới.

Vấn đề kế thừa và phát huy giá trị đạo đức truyền thống, xây dựng đạo đức mới, đạo đức thế hệ trẻ... nhận được sự quan tâm lớn của các nhà nghiên cứu. Tuy nhiên, trước những biến động phức tạp của đời sống kinh tế – xã hội hiện nay, vấn đề phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam – những người nắm giữ vận mệnh đất nước trong tương lai vẫn chưa được nghiên cứu một cách có hệ thống, cần được tiếp tục đi sâu nghiên cứu thêm.

Chương II làm sáng tỏ đạo đức mới và vai trò của giá trị đạo đức truyền thống trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay (tr.18-79).

Tác giả giới thiệu bốn nguyên tắc cơ bản của đạo đức mới, đạo đức cách mạng, đó là: chủ nghĩa tập thể; lao động tự giác, sáng tạo; chủ nghĩa yêu nước kết hợp với chủ nghĩa quốc tế; và chủ nghĩa nhân đạo cộng sản. Dựa trên những nguyên tắc đó và quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh về đạo đức cách mạng, tác giả nêu lên *quan niệm về đạo đức mới*, trong đó nhấn mạnh: đạo đức phản ánh thực tiễn cách mạng của giai cấp công nhân và nhân dân lao động; là sự thống nhất hữu cơ giữa phẩm chất chính trị và phẩm chất đạo đức tạo nên nền tảng nhân cách của người cách mạng; là động lực cải tạo cái cũ, xây dựng cái mới, nhằm thực hiện lợi ích cơ bản của giai cấp công nhân, nhân dân lao động và của dân tộc Việt Nam là giành độc lập dân tộc, đưa đất nước đi lên xã hội chủ nghĩa.

Ngày nay, xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ là nhiệm vụ quan trọng đặc

biệt mang tầm chiến lược và ở một chừng mực nào đó có ý nghĩa sống còn với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bởi vậy, *yêu cầu của đạo đức mới* ở thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay là: một, phải giàu lòng yêu nước và tinh thần tự hào dân tộc, tuyệt đối trung thành với Tổ quốc và nhân dân; hai, phải biết sống có lý tưởng cao đẹp, ước mơ và hoài bão lớn lao; ba, phải có tình thân nhân ái, vị tha; bốn, phải có tình bạn, tình đồng chí chân chính, tình yêu trong sáng, đúng mực; và năm, phải có tinh thần tự giác, phấn đấu vươn lên, có ý thức trách nhiệm trong học tập và lao động.

Xem xét các giá trị đạo đức truyền thống và các giá trị đạo đức truyền thống cơ bản của dân tộc Việt Nam, tác giả nêu lên *những biểu hiện của giá trị đạo đức truyền thống dân tộc trong đạo đức thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay* là: 1/ truyền thống yêu nước nồng nàn, sẵn sàng hy sinh thân mình vì Tổ quốc, vì nhân dân, khát vọng đấu tranh cho hòa bình, lẽ phải và công lý, chống bạo quyền, chống cái ác. 2/ tinh thần xung phong vượt khó, dám đón lấy những nhiệm vụ nặng nề, dám đi đến những nơi khó khăn, gian khổ, dám nghĩ, dám làm, sáng tạo,... để hoàn thành nhiệm vụ được giao. 3/ tinh thần đoàn kết yêu thương giúp đỡ nhau trong các tổ chức Đoàn, Hội, đoàn kết gắn bó với nhân dân; thương yêu giúp đỡ lẫn nhau trong hoạn nạn, đặc biệt là vào những thời điểm phải đối mặt với kẻ thù hay thiên tai. 4/ truyền thống chăm chỉ, hiếu học, ham hiểu biết để tự mình nâng cao trình độ, vươn tới những đỉnh cao của khoa học, kỹ thuật, quản lý và quân sự,... say mê sáng tạo trong hoạt động thực tiễn, để cống hiến cho sự nghiệp của dân tộc.

Các giá trị đạo đức truyền thống có vai trò lớn trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay, đó là: nền móng, cơ sở xuất phát để xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay; hai, ngọn nguồn, là động lực tinh thần giúp cho thế hệ trẻ tự tin, vượt qua khó khăn, thử thách, giữ vững khí phách, phẩm chất của con người Việt Nam trong thời đại mới; ba, góp phần quan trọng trong việc định hướng cho đạo đức mới của thế hệ trẻ theo hệ chuẩn giá trị chân – thiện – mỹ; bốn, “bộ lọc” giúp cho thế hệ trẻ lựa chọn, tiếp thu giá trị tiến bộ, văn minh, đồng thời loại bỏ những phần giá trị trong quá trình xây dựng đạo đức mới.

Chương III nêu lên *thực trạng và những vấn đề đặt ra* đối với vấn đề *giá trị đạo đức truyền thống với việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay* (tr.80-143).

Trước những tác động của các nhân tố như kinh tế thị trường, toàn cầu hóa, công nghiệp hóa, hiện đại hóa và tình hình chính trị thế giới, phân tích thực trạng phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay, tác giả chỉ ra những thành tựu và hạn chế trên các phương diện: 1/ những chủ trương, chính sách và định hướng đúng đắn của Đảng và Nhà nước; sự chủ động của Đoàn TNCS HCM và các tổ chức chính trị; 2/ sự chủ động của các cấp ủy Đảng, chính quyền, các tổ chức chính trị – xã hội; vai trò của nhà trường trong giáo dục; tác động của các phương tiện thông tin đại chúng và nghệ thuật; sự phối hợp giữa các tổ chức, đoàn thể chính trị – xã hội trong việc chỉ đạo thực hiện các phong trào chính trị – xã hội thực tiễn của thế hệ trẻ, qua đó giáo dục

giá trị đạo đức truyền thống, xây dựng đạo đức mới cho họ; 3/ sự tích cực, chủ động, tự giác của bản thân thế hệ trẻ trong học tập, phát huy giá trị đạo đức truyền thống, thể hiện cụ thể ở: việc định hướng giá trị; tinh thần vượt khó, hăng say rèn luyện, tự giác trong học tập và nghiên cứu khoa học; cần cù, chăm chỉ, dám nghĩ dám làm, dám chịu trách nhiệm trong lao động sản xuất; và tích cực tham gia xây dựng nếp sống mới, trung thực, nhân nghĩa, tôn trọng pháp luật và các qui ước tốt đẹp của cộng đồng.

Tác giả nêu lên một số vấn đề đặt ra từ quá trình phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay, gồm:

- Mâu thuẫn giữa yêu cầu phát huy các giá trị đạo đức truyền thống, trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay với xu hướng tuyệt đối hóa vai trò truyền thống, phủ nhận hiện đại, dẫn đến bảo thủ, hoài cổ, phục cổ.

- Mâu thuẫn giữa yêu cầu phát huy giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ với khả năng, năng lực còn hạn chế và sự phối hợp chưa đồng bộ của các chủ thể trong quá trình thực hiện.

- Mâu thuẫn giữa yêu cầu nâng cao hiệu quả phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức cho thế hệ trẻ với hiện thực cuộc sống đang diễn biến phức tạp với nhiều bất cập, xã hội vẫn còn tồn tại nhiều bất công.

- Mâu thuẫn giữa yêu cầu nâng cao hiệu quả phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới với ý thức chính trị thấp kém, xa rời các giá trị đạo đức truyền thống, sùng

bái nước ngoài, chạy theo lối sống thực dụng ở một bộ phận không nhỏ thế hệ trẻ hiện nay.

Chương IV (tr.144-195), trước hết, trình bày và phân tích các *phương hướng* phát huy tốt các giá trị đạo đức truyền thống trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay, là: quán triệt tư tưởng Hồ Chí Minh và quan điểm của Đảng ta về vai trò giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay; bảo đảm thống nhất giữa kế thừa và đổi mới các giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam; phát huy vai trò giá trị đạo đức truyền thống trong xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ gắn với việc tạo lập môi trường xã hội lành mạnh.

Tác giả đề xuất bốn nhóm những *giải pháp chủ yếu nhằm phát huy tốt các giá trị đạo đức truyền thống trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ Việt Nam hiện nay*, gồm:

Nhóm thứ nhất tập trung nâng cao vai trò của các tổ chức chính trị – xã hội

trong việc phát huy các giá trị đạo đức truyền thống trong việc xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ.

Nhóm thứ hai tập trung vào việc xây dựng môi trường đạo đức lành mạnh nhằm nâng cao vai trò của gia đình, nhà trường và xã hội trong giáo dục giá trị đạo đức truyền thống cho thế hệ trẻ.

Nhóm thứ ba đổi mới nội dung, phương pháp và hình thức giáo dục các giá trị đạo đức truyền thống để xây dựng đạo đức mới cho thế hệ trẻ.

Nhóm thứ tư nâng cao ý thức tự giác, tìm hiểu, học tập giá trị đạo đức, tạo nền tảng cho việc xây dựng đạo đức mới của thế hệ trẻ hiện nay.

Luận án bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Nhà nước, họp tại Học viện Chính trị – Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh, tháng 4/2011.

PV.
giới thiệu